

מסורת הש"ס

(א) ב"ק מד: (ג) שס כתובות טו: (א) שס יומא פד: (ב"ק מד: כתובות שס: (ד) [בס"א: גויס, גוי], (ס) [שבת קטט, וס"ג], (ו) [נוכר בכתובות לג:], (ז) לעיל עד: כתובות לג:, (ח) [פיר' במחלותק ולשנא דכי ינא נקט: מיי"ט], (ט) חגיגה יא: [לקמן פו: כתובות לג:], (י) בס"א: גויס, (י) בס"א: לגויס, (ל) [במדבר לה], (מ) [למא' שס ועיר מוס' צ"צ ג: ד"ה וספק], (ז) בס"א: גוי, (ס) [וע"ע מוס' ב"ק מד: ד"ה כל ומוס' כתובות טו: ד"ה פרט ומסופות מה ית, ד"ה ספיקו], (ע) [גס לה וסס], (פ) [בחולין קמא], (צ) [גס לה:].

מוסף רש"י

פרט לזורק אבן לגו.
למוך חבורת אנשים ויש שס כענינם וישראלים ואיכא למימר לבענינם נתכוין (ב"ק תד:) אבל שני ישראלים עומדין ומתכוין להרוג זה (והרג זה) והתרו צו וקבל התמאה ונפלה הכאה על חצירו חייב (כתובות טו:).
תיפוק ליה דרובא כותים יניחו: ולא אנטריך קרא למפטריה (ב"ק שס).
אי ועיר פלגא ופלגא: חמשה בענינם וחמשה ישראלים, לא אנטריך קרא למפטריה (שס) דמדיחא מתי דנקטליה (כתובות שס).
ספק נפשות: דמי נפשות, דלא ויטילו העדה מבי (שס).
דאיכא חשונה ישראל: דאי לא קרא הוא אמנא זיל בחר רובא ולישראל איכוין, ואע"ג דלילמא לאו להאי איכוין, נתכוין להרוג את זה והרג את זה חייב, קמ"ל קרא דהואיל והוא ליה כעני קבוע ביניה כמחאה על מחאה דמי וספק נפשות להקל, ולכל מילי דקיי"ל קבוע מחאה על מחאה דמי מהאי קרא נפקא לן (ב"ק שס).
במנחות שבבמיתה: שמתכוין היה להורגו (כתובות גז) שהוא מתכוין להרוג את חצירו והכה את האשה, הכתוב מדבר (ועיל עד:).
דכתיב אם אסון יהיה, שמתה האשה, ונתתה נפש תחת נפש: ואע"פ שלא נתכוין אלא לחצירו, ואשמעינן נתכוין להרוג את זה והרג את זה חייב (כתובות גז).
ונתתה נפש תחת נפש ממוין: אם אסון יהיה שמתה האשה, יתן ממון דמי האשה ליורשיה, שאין עליה חיוב מיתה, שלא נתכוין לה אלא לחצירו נתכוין, דכתיב וכי ינא אנשים (וחידו) קסבר רבי נתכוין להרוג את זה והרג את זה פטור ממתה ומשלם ממון (חגיגה יא).
נאמרה נתינה למטה: ונתת נפש תחת נפש (שס).

והיה זה כדי להמית על נצו.
האבן הזאת אם תכה על לצ ראויה להרוג אבל על המתנים אין זה כדי להמית פטור דתנתי בעינן שיהא מתכוין למכת מיתה ושיכנו מכת מיתה דאם לא נתכוין למכת מיתה התמראת ספק היא דהתרו צו אל תזרוק דשמא תלך על נצו:

גב' אי נימא אסיפא.
דקאמר ת"ק נתכוון להכות את הגדול והלכה לה על הקטן ומת חייב אלמא נתכוון להרוג את זה והרג את זה חייב: **ר"ש פוטר מיצעי ליה**.
דהא בהדיא קאמר לה ת"ק ולמה ליה לר' שמעון למהדר פרושא ומאי אפילו: **הא נתכוון להרוג אם זה**.
והתרו צו עליו דהתמראת ודאי הוא והרג את זה חייב דאיכא התמראה על צן ברית והרי מתכוון לצן ברית והרגו ור"ש אומר וכו'.
והאי דשציק רבי שמעון אסיפא בהדיא ומהדר אדוקיא דרישא דלא תימא ר"ש פוטר אכולהו ואפילו נתכוון על מתניו והלכה לו על נצו: **אמר לחד מינייהו**.
קא מיכוניה ולא איכפת להי מינייהו: **מאי**.
לר"ש מקרי ליה מיתכוון לו ומיחייב או דילמא כיון דאי אולא אלאידך ושצקא ליה להאי הוא נמי יניחא ליה לאו מתכוון הוא: **אי נמי**.
להכות את הגוף הזה אבל כסבור הוא שהוא ראובן ונמנא שמעון מי אמרינן כיון דלהאי גופא איתכוון מתכוון הוא לו או דילמא כיון דלהאי גברא לא איכוין פטר ליה ר' שמעון: **עד שיאמר לפלוני אני מסכוין**.
ואותו פלוני הרג וכי אמר לחד מינייהו לא ייחד אותו וכן כסבור ראובן ונמנא שמעון לא זהו פלוני שמתכוון לו: **וארבי** לו.
קרא יתירא הוא נכתוב כי יהיה איש שונא לרעהו וקס עליו: **ורבנן**.
דפליגי עליה דרבי שמעון מאי דרשי ציה: **אמרי דבי רבי ינאי פרט לוורק אבן** לגו.
היכי דמי אילימא דאיכא תשעה כותים ^א ואחד ישראל ביניהן תיפוק ליה דרובא כותים ^ב יניחו אי נמי פלגא ופלגא ^א ספק נפשות להקל לא צריכא דאיכא תשעה ישראל וכותי ^א אחד ביניהן דהוה ליה כותי ^ב קבוע וכל קבוע כמחצה על מחצה דמי בשלמא לרבנן דאמרי ^א נתכוון להרוג את זה והרג את זה חייב דכתיב ^ב וכי ינצו אנשים וגנפו אשה הרה ^א ואמר רבי אלעזר ^ב במצות שבבמיתה הכתוב מדבר דכתיב ^א אם אסון יהיה ונתתה נפש תחת נפש אלא לר"ש האי ונתתה נפש תחת נפש מאי עביד ליה ממון וכדרבי דתניא ^א רבי אומר ונתתה נפש תחת נפש ממון אתה אומר ממון או אינו אלא נפש ממש נאמרה נתינה למטה ונאמרה נתינה

מהיכא תיתי לן דילמא האי דפטור ליה להאי משום דספק נפשות להקל ולא משום דחשצ"י ליה כרובא אבל מחאה על מחאה ילפינן מיניה דאי לאו כמחאה על מחאה דמי לא הוה ליה ספק נפשות להקל ואמאי פטור הא רובא דישראל יניחו ורבנן אית להו נתכוון לזה והרג את זה חייב: **במאוס שזמיתה הכסוב מדבר**.
שהיה מתכוון להרוג את חצירו: **דכתיבי ואם אסון יהיה ונתתה נפש תחת נפש**.
ואי לא נתכוון להרוג היאך מקטיל וכי איתכוון מיהא חייב אע"ג דלא נתכוון אלא לחצירו דהא כתיב וכי ינא אנשים וגו': **ממון**.
דמי האשה יתן ליורשיה: נתינה

יוחנן גופיה לפי שצריך להקשות מתוך הדיוק ומקשה בפשיעות הלשון מזכירימא דחזקיה וא"ת וכיון דתנא דבי חזקיה מפקא מדרבי ומדרבנן ונתתה נפש וגו' במאי מוקי ליה לא בזממון ולא בזמיתה דאתרזייהו מיפטר מתכוין להרוג את זה והרג את זה ודוחק לומר דלא מוקי קרא בזמתכוין להרוג את זה והרג את זה דהא פשיטא דבהכי איירי שמתכוין לחצירו דכתיב וכי ינא אנשים וכתיב ואם אסון יהיה וגו' באשה ומהאי טעמא קשה לן לעיל לר"ש האי ונתתה נפש תחת נפש מאי עביד ליה ואי מיתווס קרא בזמתכוון לאותו עזמו שהרג מאי קשיא ליה וצריך לומר דודאי הש"ס לא דחיק כולי האי אבל חזקיה על כרחיה מוקי לה הכי וה"ק אם יהיה אסון כלומר דין אסון שנתכוון לאשה עזמה ונתתה נפש תחת נפש ממש והשמא סיפיה דקרא דין אסון ורישיה אסון ממש דלא יהיה אסון לאו בדין אסון איירי דבכל ענין שיש אסון פטור לחזקיה מממון אלא לא יהיה אסון כלל קאמר:

הגשרפין פרק תשיעי סנהדרין

עמ.

א"נ פלגא ופלגא בו'.
תימה אליבא דמאן קא מסיק הכי אי אליבא דמאן דאמר (מכות דף טו:) התמראת ספק לאו שמה התמראה בלאו טעמא דספק נפשות להקל פטרינן ליה מטעמא דלאו שמה התמראה אפילו סצירא לן דספיקא להחמיר ואי אליבא דמ"ד התמראת ספק שמה התמראה היכי פטרינן ליה הכא אם נמנא שישראל הרג הא מחייבינן ליה בהכה את זה וחזר והכה את זה ואף על גב דספק הוה וצונטר שאמרו לו אל מותיר וי"ל דשאני התם שידוע בצנור שיצא לידי ודאי איסור אם יותיר או אם יכה שניהם משום הכי שמה התמראה אבל הכא צנורק אבן לגו אינו יודע שיצא לידי ודאי איסור שאינו יודע את מי יכה:

ובל' קבוע כמחצה ע"י מחצה דמי.
מהכא נפקא לן בכל דוכתי כדאימא פ"ק דכתובות (ד' טו, וסס) ותימה ר"ש דלית ליה הך דרשה מנא ליה ואין לומר משום דמסקינן ר"ש כרבי דליף תניה נתינה ואייתר ליה וארבי לו לכל קבוע דלכתי לתנא דבי חזקיה אליבא דר"ש קשה מנא ליה כל קבוע ועוד כיון דפטור ר"ש אפילו בזכוס ישראלים עד שיאמר לפלוני אני מתכוין לא שייך למידרשיה כלל וי"ל דיש לפרש לר"ש בתשעה ישראלים וחד כותיט ואמר לאותו שעומד שס אני מתכוין דמפטור מטעם כל קבוע מוארבי לו וכי האי גוונא אם כולם ישראלים חייבים :

(זה הדבור שייך לקמן ע"כ)

ומפקא מדרבנן.
תימה דצפרק אלו נעירות (כתובות דף נז: וסס) דס"ד מעיקרא דפליגי רבי יוחנן וריש לקיש בחייבי מיתות שוגגין אי פטורינן מן התשלומין אי לא ופרריך ^א מי איכא למ"ד חייבין והתנא דבי חזקיה וכו' ומתוך קושא זז מוקי פלוגמא בחייבי מלקות שוגגין ומאי קושא הא איכא הכא תנא' דלית להו תנא דבי חזקיה וי"ל דהא דפליגי עליו לאו משום דלית להו היקישא לענין ממון אחר דבהדי מיתה כגון זרק חץ בשבת מתחלת ד' לסוף ד' וקרב שיראין בהליכתו דאמר התם באלו נעירות (דף נז:).
דפטור או לדמי ולדות דבהדי מיתה דלשה אבל לענין דמי הנהרג דוקא פליגי משום דגלי רחמנא ונתתה נפש וגו' ממון ומינה קשה דצריש הנחנקין לקמן (דף פד:) משמע דאיכא תנאי דלית להו היקישא כלל דקאמר הניחא למאן דאית ליה תנא דבי חזקיה אלא למאן דלית ליה היקישא למה לי וי"ל

דהיינו תנא דצרייתא דרבי חגא מדרומא דפרק ד' וה' (ב"ק דף מב, וסס) דדריש אנשים כי נתכוונו זה לזה אע"פ שיש אסון באשה יענשו אלמא לית ליה ומ"מ בכתובות חשיב צרייתא דחזקיה עיקר טפי משום דחזקיה צריה דר' חייא ושונה צרייתות של אביו כדאמרנינן ^א כל צרייתא דלא מיתניא צי רבי חייא וכו' ועי"ל דבכתובות (דף נה, וסס) פריך לר' יוחנן דקים ליה דאית ליה צרייתא דחזקיה דלעיל בההוא פרקא (דף נז:).
תנא התם הבא על אחותו יש לה קנס ופריך מממתניין דאלו הן הלוקין הבא על אחותו וקי"ל דאינו לוקה ומשלם ומשני ר' יוחנן ^א בדלא אתרו ציה וקמתי סיפא בא על בתו אין לה קנס מפני שמיתתו מיתה צ"ד והא דלא מותבי מדרבי

ומדרבנן ונתתה נפש וגו' במאי מוקי ליה לא בזממון ולא בזמיתה דאתרזייהו מיפטר מתכוין להרוג את זה והרג את זה ודוחק לומר דלא מוקי קרא בזמתכוין להרוג את זה והרג את זה דהא פשיטא דבהכי איירי שמתכוין לחצירו דכתיב וכי ינא אנשים וכתיב ואם אסון יהיה וגו' באשה ומהאי טעמא קשה לן לעיל לר"ש האי ונתתה נפש תחת נפש מאי עביד ליה ואי מיתווס קרא בזמתכוון לאותו עזמו שהרג מאי קשיא ליה וצריך לומר דודאי הש"ס לא דחיק כולי האי אבל חזקיה על כרחיה מוקי לה הכי וה"ק אם יהיה אסון כלומר דין אסון שנתכוון לאשה עזמה ונתתה נפש תחת נפש ממש והשמא סיפיה דקרא דין אסון ורישיה אסון ממש דלא יהיה אסון לאו בדין אסון איירי דבכל ענין שיש אסון פטור לחזקיה מממון אלא לא יהיה אסון כלל קאמר:

מכה

לו א מיי פ"ד מהל' רותא הלכה צ סמג לאוין קסא:
לו ב ג מיי שס הלכה א ועיין כ"מ:

תורה אור השלם

- וכי יקרה איש שנא לרעהו וארב לו וקם עליו והכהו נפש וְמוֹת וְקָם אל אחת הָעִירִים הָאֵלֶּ: דברים יט יא
- וכי יִצְצוּ אָנָשִׁים וַיִּגְפוּ אִשָּׁה הָרָה וַיֵּצְאוּ יָדָיֶהָ וְלֹא יִהְיֶה אִסּוּן עָנֹשׁ יִעָנֹשׁ בְּאִשֶּׁר יִשִּׁית עָלֶיהָ בְּעַל הָאִשָּׁה וְהָתָן בְּפִלְלִים: שמות כא כב
- וְאִם אִסּוּן יִהְיֶה וְהָתָתָה נֶפֶשׁ תַּחַת נֶפֶשׁ: שמות כא כג

מכה